

הלכות בציעת הפת - ו

סיכום ברכת מזונות למיניהם

בנושא זה רבו הפרטים וחילוקי הדעות, ובפרטים רבים יש חזרה בסדר ברכת הנהנין פ"ב מהאמור בשוע"ר סי' קסח ובלוח ברה"נ פ"ח, והלכתא כמהדורא בתרא בסדר ברה"נ. ולהקל על המעיין יבא כאן סיכום כללי מהנפסק בסדר ברה"נ, בסגנון קל ובהיר:

(א) האוכל פת הבאה בכסנין, מברך בורא מיני מזונות ועל המחיה. ואם אוכל יותר משיעור קביעות סעודה, מברך המוציא וברכת המזון (פ"ב ה"א).

(ב) בשיעור קביעות סעודה יש כמה דעות, וכל שאוכל מכשש ביצים ומעלה יש לחוש ולברך המוציא על כזית לחם אחר תחלה. ואם אוכל חצי עשרון (כ-21 וחצי ביצים), מברך המוציא ובהמ"ז (ב, ב).

(ג) אם אכל פחות משיעור קביעות סעודה ושבע מהם, כגון שאכלו עם לפתן המשביע (ב, ג), הוי ספק של תורה, ויש לחוש ולברך המוציא על כזית לחם אחר (ב, ב). ואם אכל כשיעור ד' ביצים, שהוא שיעור קטן של קביעות סעודה (ראה שוע"ר קסח, ח), וגם שבע, שיש ב' טעמים להצריכו בהמ"ז, יברך המוציא ובהמ"ז (ב, ב).

(ד) כל הנ"ל הוא בפת הבאה בכסנין, שעיקר פירושו הוא פת העשויה ככיס ממולאת בפירות ומיני מתיקה, והמילוי הוא העיקר, שעיקר עשייתה לעדון ותענוג (ב, ז).

(ה) ויש מפרשים שפת הבאה בכסנין היא עיסה שנלושה במי פירות וכיו"ב או בתבלין, עד שאין דרך לקבוע סעודה עליה (ב, ז). ובדברי סופרים יש להקל לברך גם עליהם בורא מיני מזונות ועל המחיה, אבל בעל נפש יחוש ויברך המוציא על כזית לחם אחר (ב, ט), ושוב לא יברך עליה במ"מ (ב, י).

(ו) אם המילוי ממיני לפתן וירקות, יברך עליה המוציא ובהמ"ז (ב, ח).

(ז) טרוקנין, שהיא בלילה רכה ששפכו אותה עד שנעשתה עבה קצת באפיה, ברכתה במ"מ ועל המחיה, ובשיעור קביעות סעודה – המוציא ובהמ"ז (ב, ו).

(ח) אם הבלילה אינה רכה יותר מדאי, שאינה נשפכת אלא טורפה בכף, יש אומרים שברכתה המוציא ובהמ"ז, ויש לחוש ולברך המוציא על כזית לחם אחר (ב, ו). ואם נטגנה במשקה, ברכתה במ"מ ומעין ג' אפילו אכל שיעור קביעות סעודה ושבע (ב, יא).

(ט) טריטא, שאף אם הבלילה אינה רכה יותר מדאי היא נעשית דקה מאד אחר אפיה, ברכתה במ"מ ומעין ג'. ואם אוכל כשיעור קביעות סעודה יש אומרים שברכה המוציא ובהמ"ז, ויש לחוש ולברך המוציא על כזית לחם אחר (ב, ו).

(י) עיסת לחם שנתבשלה בקדרה, ברכתה במ"מ ומעין ג', אפילו אכל שיעור קביעות סעודה (ב, יב).

(יא) עיסת לחם גמור שנטגנה במעט משקים, יש ב' דעות, וספק דברי סופרים להקל ולברך במ"מ ועל המחיה, אף בשיעור קביעות סעודה. אבל אם אכל כדי שביעה, כגון שאכלו עם לפתן המשביע, הוי כעין ספק של תורה, ויש להחמיר שלא לאכול כי אם בתוך הסעודה (ב, יב).

(יב) חזר ואפאה ירד עליה תורת לחם גמור, וברכתה המוציא ובהמ"ז (ב, יב).

(יג) לחם או מצה שנתבשלו ונמחו בבישול עד שאין בפרוסות כזית, נתבטלה מתורת לחם וברכתה במ"מ ועל המחיה (ב, יג).

(יד) פירר הפת לפרוסות פחות מכזית ובישלה, ולא נמחה, יש אומרים שדינה כלחם, וספק ברכות להקל ולברך במ"מ ומעין ג'. ואם אוכל כדי שביעה, בעל נפש יחמיר לברך על כזית לחם אחר (ב, יג).

(טו) ואם טיגנס במעט משקים, שיש ב' טעמים לאסור (שיש אוסרים כשלא נמחה ויש אוסרים בטיגון), יש להחמיר בכל ענין (ב, יד-טו).

(טז) ואם רק עירו עליו מכלי ראשון, ולא נמחה, יש לחוש שלא לאכול אלא בתוך הסעודה (ב, יד).

(יז) פירורים פחות מכזית שנשרו בצונן או בכלי שני עד שנימוחו קצת, ברכתם במ"מ ומעין ג' (ב, יד).

(יח) פיררם לפחות מכזית, וחזר וגבלם לעשות מהם קניידלאך שיש בהם כזית, עדיין נחשבים פחות מכזית. ולכן אם נימוחו קצת ובישלים, ברכתם במ"מ ועל המחיה, ואם לא נימוחו ובישלים, יש להחמיר שלא לאכול כדי שביעה אלא בתוך הסעודה (ב, טו).

(יט) פיררם לפירורים דק כקמח, ועומד בעינו, ברכתו המוציא ובהמ"ז (ב, יד).